

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ**

Збірник наукових статей

ЛЬВІВ - 2022

УДК 37.041:811

ББК 81.2р.

А 43

*Рекомендовано Вченою радою факультету №5 ІПФПНП ЛьвДУВС
(протокол №6 від 16.11.2022)*

Рецензенти:

Дяк Т.П., доцент кафедри прикладної лінгвістики НУ «Львівська політехніка» кандидат педагогічних наук, доцент

Сидорук І.І., декан факультету №2 ІПФПНП Львівського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук

А 43 Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: Збірник наукових статей / Укладач: І.Ю. Сковронська. Львів: ЛьвДУВС, 2022. 173 с.

До збірника увійшли методичні напрацювання, що стосуються виховання мовної культури як забезпечення лінгвістичної безпеки держави, формування інішомої компетентності правоохоронців України зокрема, та міжкультурної інішомовної компетентності загалом, організації самостійної роботи здобувачів, інноваційних форм та методів навчання мов, психолінгвістичних можливостей людини при вивченні та використанні іноземних мов, здійснення освітнього процесу у сучасних умовах з використанням онлайн-навчання як альтернативної форми традиційного навчання. Закцентовано увагу на викликах та можливостях навчання мов у сучасних умовах, мультикультурному аспекті цієї проблеми.

УДК 37.041:811

ББК 81.2р.

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2022

an approach allows students to develop their own strategy in mastering foreign language and educational activity in a higher education institution; also creates conditions for access to educational classes at any time and improves time management skills. At the same time, the teacher has the opportunity to remotely observe the work of each student, to provide consulting assistance. However, it should be remembered that learning a foreign language requires communication, accordingly, video conferences should be organized in combination with different tasks and educational materials.

Using the Moodle platform, the teacher receives a modern powerful resource for presenting material, monitoring and evaluation results of students activities. This platform can be used for both distance and blended learning. Teachers need to be aware of all the possibilities of the platform, and use them, since they are in the role of course moderators.

References

1. Биков В.Ю., Кухаренко В.М., Сиротенко Н.Г. та ін. Технологія створення дистанційного курсу: навч. посіб., К. : Міленіум, 2008. 324 с.
2. Система електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE: Методичний посібник / Ю. В. Триус, І. В. Герасименко, В. М. Франчук // За ред. Ю. В. Триуса. Черкаси. 220 с.

Ірина СКОВРОНСЬКА,

кандидат філологічних наук, доцент

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Дмитро АНТОНЮК,

Студент 3 курсу

(Тернопільський національний технічний університет

імені Івана Пулюя)

**ЗАСОБИ ЕКСПЕРСІЇ ДВОМОВНОГО АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО
ДИСКУРСУ**

Анотація. У мові українців США та Канади вживається чималий відсоток одиниць, які з'явилися як наслідок зв'язку української мови з оточенням у цих країнах. Тому існує розбіжність між українською мовою як державною мовою України і її американо-канадським варіантом. Проте основний лексичний та фразеологічний склад обох варіантів залишається незмінним, що становить основу взаєморозуміння українців України, США та Канади не лише у вільному спілкуванні, але й на рівні мови газет і журналів. У зв'язку з вираженням комунікативного наміру стереотипні вирази, будучи наявними у мовній компетенції носіїв мови, обслуговують номінативно-класифікаційну діяльність людини. Вони переважно мають свої нефразеологічні еквіваленти, які часто використовуються у дискурсах двомовних періодичних видань української діаспори у разі необхідності чіткішого їх тлумачення та сприйняття читачем.

Ключові слова: *комунікативний намір, двомовний дискурс, сталі словосполучення, кліше, штамп.*

Abstract. In the language of Ukrainians in the USA and Canada, a considerable percentage of units are used, which appeared as a result of the connection of the Ukrainian language with the environment in these countries. Therefore, there is a discrepancy between the Ukrainian language as the state language of Ukraine and its American-Canadian version. However, the main lexical and phraseological composition of both variants remains unchanged, which forms the basis of mutual understanding between Ukrainians of Ukraine, the USA and Canada not only in free communication, but also at the level of the language of newspapers and magazines.

Stereotyped expressions, due to the expression of communicative intention, being available in the linguistic competence of native speakers, are serving nominative-classification of human activities. They usually have their non-phraseological equivalents which often used in bilingual periodicals discourses of Ukrainian diaspora in case of need clearer interpretation and perception of the reader.

Key words: *communicative intention, bilingual discourse, steel phrase, cliché.*

Постановка проблеми. Сучасна англійська мова багата на конструкції, які безпосередньо або опосередковано співвіднесені з вербальною поведінкою людини. Здебільшого це стійкі словосполучення фразеологічного характеру, що мають рекурентний вияв. Вони використовуються у мові у вигляді стандартизованих фраз, сталих словосполучень, що автоматично відтворюються людиною під час спілкування або зберігаються у свідомості мовця і відтворюються у відповідній ситуації як сполучення із заздалегідь визначеним усталеним змістом.

Аналіз останніх досліджень. Фразеологічні явища в українській та англійській мовах стали предметом дослідження Р.Зорівчак, Б.Михайлишина, Ф.Медведева, Н.Ляшенка, Л.Ройзензона, А.Куніна, Г.Кузь, А.Івченка та інших. Механізми читання і сприйняття прочитаного вивчали В. Різун, І.Крупський, А.Ярбус та інші.

Мета. Відповідно до комунікативного наміру мовця і типу ситуації спілкування використовуються ті стандартизовані фразеологічні вирази, які допомагають найбільш точно відтворювати конкретну ситуацію. Тобто необхідно усвідомити алгоритм того, як відбувається певна «прив'язаність» сталих словосполучень до ситуації спілкування.

Виклад основного матеріалу. Значна частина номінативних фразеологічних понять позбавлена образності і є виразною ознакою офіційно-ділового стилю правників, що відображається у дискурсах двомовних періодичних видань. Наприклад: *How shocking Israel would not allow for the extradition of a communist mass murderer but insist on the west of the world bringing alleged Nazi war criminals to Justice.* Наведемо приклади ужитку сталих словосполучень даної тематики поза текстом: *Bring to account; bring to justice; criminal situation; violate the law; shadow capital; the arm of the law; judicial process; shadow sector* та ін.

Чималим є також відсоток сталих словосполучень на позначення діяльності парламенту та уряду. Частотність їх використання у діаспорних англомовних періодичних дискурсах найвища у порівнянні з іншими тематичними групами. Це пояснюється потребою дохідливо інформувати читачів про дії парламенту, високих посадових осіб. У короткій і стислій формі акцентувати увагу на суті, змісті подій, а не на формі подачі матеріалу. Наприклад: *state language; political doctrine; political elite; intellectual elite etc.* Наведемо приклади з текстів двомовної газети «Українські вісті»: 1. The magazine issued by immigration has changed a foreign *political doctrine* of the state and the mentality of the state's *political elite*. 2. In order this to happen, he says that government cannot interfere with business, and that the City could become more user friendly by getting rid of the “*red tape*”. 3. An agreement was signed with the Investment Guarantee Agency that operates under the auspices of the World Bank. 4. Parties that failed to pass the barrier included the pro-government Agrarians with 3,6% the Reforms and Order bloc with 3,13% and the Democratic Party bloc with 1,23%.

Високою є частота ужитку сталих словосполучень на зразок: *right of negative vote; right of veto; make a decision; the final decision; structural reforms; official status; to be the head; social orientation; national problem; political figure; initiative; he current reforms; to occupy the place; structural changes; electoral machine; political crisis; crimes against humanity; our force is in our unity; human rights; social interests; to compete for place in the life; to keep in mind; first lady; health care system; nuclear disaster; fair play; key issues; to find out the truth; to ruin a reputation; a matter of speculation – предмет спекуляції; behind closed doors; to wash one's hands; strong stand; a sphere of influence; lose credit with somebody; state administration; come to the point; bring into accord etc.*

Мова періодичних Інтернет видань рясніє інтернаціональними сталими словосполученнями, зміст яких однаково легко вловлює як англомовний, так і україномовний читач. Наприклад: 1. Being under impression of friendly meeting of Presidents on the territories where Lviv Poles and Ukrainians shoot at each of her

in 1918... . 2. According to estimates by the UN forces command, the Ukrainian battalion stationed in *zone of conflict*, fully copes with its tasks. 3. *Political relations* between our countries stand out with their dynamic and constructive nature. 4. In the course of the *official visit* to Ukraine the head of Latvian government Gustav Krasts has had meeting with Ukraine's President. 5. We have to address the *international community* with a request to provide guarantees for the national security of Ukraine.

А також: *the highest state decoration; to sing contract; friendly meeting; turning point; basis for understanding; economic cooperation; partnership for peace; bilateral agreement; international peacekeeping forces; political interference; official visit; peacekeeping battalion; foreign policy; ideological weapons; to reach an agreement; at the highest level; border line; kid glove affair; political relations; to sign an agreement; bilateral cooperation.*

У мові кожного народу існують фразеологізми, які не мають аналогів у лексичному складі мов інших народів, носять національне забарвлення і сягають значного експресивного насичення. Здебільшого вони трапляються у мові художніх творів, хоча значний відсоток потрапляє на сторінки періодичних видань. В англійській мові національно забарвлені фразеологічні одиниці існують також, проте їх використання у двомовній англо-українській Інтернет-пресі діаспори є поодиноким, оскільки їх зміст подекуди відомий не усім читачам, а лише тим, хто вільно володіє англійською мовою, для кого англійська є рідною. Здебільшого у виданнях даного типу зустрічаємо інтерпретовані еквіваленти англійських фразеологічних одиниць та сталих словосполучень.

Наприклад, у реченні: *It seems all those analysts who surround the President should be either changed or taught a good lesson.* Англійський фразеологізм *to make it hot for someone* замінено більш зрозумілим для україномовного читача відповідником: *to teach someone a lesson.* У іншому тексті знаходимо ще один варіант цього фразеологізму: *Their example served as a great lesson for contemporaries.*

Аналогічно вживаються адаптовані фразеологічні звороти: *to put everything on the card* (поставити все на одну карту) замість малозрозумілого *to put all one's eggs in one basket*; що у дослівному перекладі означає «покласти в один кошик усі яйця»; *to look into the root* (зріти в корінь) замість *to get to the heart* (діткнути серця); *to put dots above the i's* (поставити всі крапки над «і») замість *to get one's i's and cross one's t's*, що у перекладному варіанті втрачає будь-який зміст.

Експресивно забарвлені сталі словосполучення і фразеологізми увиразнюють дискурс, чіткіше окреслюють позицію автора, його вміння цікаво і колоритно подати публіцистичний матеріал. Завдяки цим мовним засобам будь-яка інформація стає цікавішою [1, с.67].

Протилежним до зазначеного вище явищем у експресивному плані є використання у мові газет та журналів штампів, кліше, сталих словосполучень, позбавлених експресивно-емоційного навантаження.

Кліше (фр. *clishe* – відбиток) – мовний стереотип, готовий зворот, що використовується в певних умовах і подібних контекстах. На відміну від мовних штампів, що становлять заявлений вираз із послабленим лексичним значенням і стертою експресивністю, кліше утворює конструктивну одиницю, яка зберігає свою семантику, а часто і виразність. Мовні кліше полегшують процес спілкування, економлять зусилля і час для того, хто говорить (пише), так і для того, хто слухає (читає) [2, с.107].

Штамп (нім. *Stampfe*, від італ. *stampa* – печатка, друк) – мовний зворот, що багаторазово механічно повторюється без творчого осмислення, внаслідок чого послаблюється його лексичне значення і стирається експресивність [2, с.37]. А.Коваль зазначає, що штампи – це колись живі і навіть влучні вирази, які з часом багаторазового використання – де треба і де не треба – перетворилися у такі собі заготовки на всі випадки життя, зміст яких стерся, зблід, вивітрився [3, с.36]. Стаючи надміру вживаними, через привернення загальної уваги, стійкі словосполуки стають штампованими. Часте їх

повторення не викликає інтересу до теми розповіді чи то в усному, чи то в писемному мовленні.

Прикладами штампів та кліше є фразові сполучення: *beg leave, don't mention it, see you again, you're welcome, yours faithfully, yours truly, see you later, good morning, good day, good afternoon, good evening, old boy, old fellow, old man, old girl*.

Штамп, на відміну від фразеологізму, позбавлений можливості конденсування думки. Він виступає лише засобом прикриття для відсутності глибокого змісту тексту, браку авторських почуттів, небажання і невміння максимально наситити зміст викладу. Якщо використання фразеологізму заощаджує енергію читача через подання вже готового змістовно насиченого виразу, то використання штампу заощаджує зусилля автора, прикриває його професійну мовну недосконалість. Коли з необхідністю кліше ще погоджуємося, то використання штампів визнаємо недоцільним. Ці негативні процеси, нажаль, притаманні українським та англійським дискурсам двомовних періодичних видань. Варто зазначити, що це не одні і ті ж стійкі одиниці, скажімо, що використовуються в українській і перенесені в англійську мову чи навпаки. Кожна з двох мов має свій запас штампових виразів, що на загал знижує емоційно-експресивний вплив на читача і послаблює вплив газетного тексту на реципієнта. Наприклад: *The left decided to use the highest tribune of the state for declaring their populist slogans. Other replacement are possible, all meant to make no actual changes.*

Штампи та кліше є своєрідною негативною рисою публіцистичного стилю. З огляду на те, що «негативні властивості штампів перебувають у гострій суперечності з принципами мовностилістичного добору засобів у ... художньо-публіцистичному тексті» [4, с.35], використання їх, на нашу думку, лише до певної міри може бути виправдане. У протилежному випадку, коли штампи та кліше не виконують ні стилістичної, ні естетичної настанови, їхнє використання є небажаним.

Проблема дослідження фразеології, позбавленої виразної експресії, пов'язана з питанням формування пласту нейтральної фразеології, яка виникає на основі загальноновживаної лексики і шляхом нейтралізації зворотів з книжним і розмовним забарвленням. Дослідження фразеології засвідчує, що нейтральних зворотів менше, ніж стилістично маркованих [5, с.99].

Експресія та образність публіцистичного стилю є значно слабшою у порівнянні з художнім стилем. Фразеологізми у публіцистичному стилі вживаються як засіб посилення і підкреслення смислової сторони вираження, а тому публіцистичний стиль містить фразеологізми, які характерні для літературно-книжного мовлення, або є нейтральними в експресивному відношенні чи носять незначне емоційне забарвлення.

Фразеологізми з нейтральним забарвленням в українській мові можуть інколи збігатися із фразовими дієсловами в англійській мові. Хоча співвіднесеність між ними спостерігаємо не завжди, їх розуміння не є проблемою. Наприклад: *offend against the rule; duck out of smth.; line up behind smb.; lose out; in no way; according to the latest account; to have an advantage over smb.; to form the basis for smb.; to besides someone with questions; to be on someone's blacklist; to be at someone's command; to have occasion to do something; to miss (pass up) an opportunity* [6].

Висновок. Отже, високий відсоток використання у двомовному публіцистичному дискурсі сталих словосполучень і фразеологізмів є ознакою того, що живий зв'язок на рівні активного мовлення між представниками української діаспори і Україною відбувається постійно, що саме етнічна преса за рубежом є основним показником якісного рівня володіння українською та англійською мовами. Вона є виразником і водночас засобом для формування суспільної свідомості народу.

Список використаних джерел.

1. Зорівчак Р. Реалія і переклад. Львів, 1989. 216 с.
2. Коломієць М., Регушевський Є. Словник фразеологічних синонімів. Київ, 1988. 199 с.

3. Коваль А. Слово про слово. Київ, 1986. 89 с.
4. Капелюшний А. Практична стилістика української мови. Львів, 2001. 224 с.
5. Григораш А. Фразеологія і стиль. Київ, 1991. 136 с.
6. Англо-український фразеологічний словник / укладач К.Баранцев. Київ, 1969. 1052 с.

Надія СМОЛІКЕВИЧ,

кандидат педагогічних наук, доцент

(Львівський національний університет імені Івана Франка)

Ірина ТУРЧИН,

кандидат педагогічних наук, в.о. доцента

(Львівський національний аграрний університет)

МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

***Анотація.** У статті проаналізовано інтернаціоналізацію у вищій освіті, що спричинена глобалізаційними процесами. Охарактеризовано мультикультуралізм, як визначальну ознаку сучасного освітнього простору. Визначено головні передумови забезпечення розвитку мультикультурної компетентності для учасників освітнього процесу. Описано процес та результати навчання на основі принципу мультикультуралізму, що передбачає дотримання стандартів професійної діяльності у мультикультурному середовищі.*

***Ключові слова:** мультикультуралізм, інтернаціоналізація, мультикультурна компетентність, диверситивність, університети США.*